

- Волошинович, Н. (2016). Мовленнєва агресія в інтернет-комунікації. *Актуальні питання іноземної філології*, № 4, с. 32-38. http://nbuv.gov.ua/UJRN/akpif_2016_4_8.
- Гаврилів, О. (2019). Непряма вербальна агресія. *East European Journal of Psycholinguistics. Lesya Ukrainka Eastern European National University*. Lutsk, vol. 6, no. 2, pp. 7-20.
- Головська, І. Г. & Почепцова, Д. О. (2023). Гендерні особливості самооцінки як детермінанта вербальної агресії. *Habitus*, вип. 52, с. 119-123. <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2023.52.21>
- Данагулян, Л. Булінг: причини явища та його профілактика в школі. URL: <https://osvita.ua/school/method/83083/>. (24.08.2025).
- Ісакова, Т. О. (2016). Мова ворожнечі як проблема українського інформаційного простору. *Стратегічні пріоритети. Серія «Політика»*, № 4, с. 90-97. URL: <http://ippi.org.ua/sites/default/files/isakova.pdf>. (20.08.2025).
- Кириченко, Р. В. (2017). Дослідження проблеми агресивної поведінки сучасної молоді. *Virtus*, № 15, July, pp. 51-54.
- Кухар, Н. І. (2023). Вербальні вияви агресії в соціальних мережах (на матеріалі анкетування здобувачів вищої освіти педагогічних спеціальностей). *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство): збірник наукових праць*, вип. 36, с. 99-106. <https://doi.org/10.31652/2521-1307-2022-36-99-106>
- Кухар, Н. (2025). Проблема вербальної агресії в сучасному мовознавчому дискурсі. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)*, вип. 39, с. 87-96. <https://doi.org/10.31652/2521-1307-2024-39-08>
- Кухар, Н. & Гандзюк, В. (2023). Вербальні вияви агресії в соціальних мережах (на матеріалі анкетування здобувачів спеціальності «Журналістика»). *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство): збірник наукових праць*, вип. 37, с. 111-120. <https://doi.org/10.31652/2521-1307-2023-37-111-119>.
- Мойсеева, О. Є. (2015). Соціально-психологічні чинники агресії підлітків. *Актуальні проблеми психології*, № 5, с. 309-317.
- Розова, Т. В. & Панчук, Л. В. (2025). Вербальна агресія у контексті когнітивно-комунікативного та семіотичного аналізу. *Вісник гуманітарних наук*, (11). <https://doi.org/10.5281/zenodo.17232183>
- Сліпецька, В. Д. (2012). Негатив у комунікації, чи маніпулятивні стратегії і тактики конфліктного спілкування: дослідницькі постулати і перспективи. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*, вип. 62, с. 163-166.
- Тараненко, К. В. (2019). Засоби вираження прихованої агресії в комунікації. *Закарпатські філологічні студії*, вип. 7(1), с. 35-38. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&_S21P03=FILA=&_S21STR=trphst_2018_7%281%29__9 (21.07.2025)
- Храбан, Т. Е. & Самойленко, К. О. (2017). Вербальна агресія як навмисна деструктивна поведінка в соціальних мережах. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія Філологія*, вип. 29(2), с. 133-136.
- Чекштуріна, В. М. (2021). Соціокомунікаційний аналіз феномена мови ворожнечі в інтернет-середовищі. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*, том 32(71), № 4, с. 284-290. <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.4-3/47>
- Чорна, Л. В. & Танасійчук, І. М. (2025). Вербальна агресія: філософський аналіз. *Вісник гуманітарних наук*, вип. 9. <https://doi.org/10.5281/zenodo.16750237>

- Чорна, Л.В. & Танасійчук, І.М. (2023). Особливості прояву агресії в соціальних мережах: філософський аналіз. *Культурологічний альманах*, № 4, с. 176-185. <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2023.4.24>.
- Швелідзе, Л. Д. (2021). *Мовні засоби реалізації комунікативних стратегій у дискурсі соціальних мереж (на матеріалі української та англійської мов)*: автореф. дис... канд. філол. н. Вінниця, 22 с.

References

- Vusyk, H. L. (2022). Vyrzhennia movlennievoi ahresii v ukrainskykh masmedia pid chas rosiisko-ukrainskoi viiny [Expressions of speech aggression in Ukrainian mass media during the Russian-Ukrainian war]. *Research Journal of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University. Series: Philological Sciences (Linguistics)*: zb. nauk. prats. Drohobych, № 17, s. 23-27. <https://doi.org/10.24919/2663-6042.17.2022.4> (in Ukrainian).
- Voloshynovych, N. (2016). Movlennieva ahresiiia v internet-komunikatsii [Speech Aggression in the Internet Mediated Communication]. *Current issues of foreign philology*, № 4, s. 32-38. http://nbuv.gov.ua/UJRN/akpif_2016_4_8 (in Ukrainian).
- Havryliv, O. (2019). Nepriama verbalna ahresiiia [Indirect Verbal Aggression]. *East European Journal of Psycholinguistics. Lesya Ukrainka Eastern European National University*. Lutsk, vol. 6, Number 2, s. 7-20. (in Ukrainian).
- Holovska, I. H. & Pocheptsova, D.O. (2023). Henderni osoblyvosti samootsinky yak determinanta verbalnoi ahresii. [Gender specifics of self-esteem as a determinant of verbal aggression]. *Habitus*, vyp. 52, s.119-123. <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2023.52.21> (in Ukrainian).
- Danahulian, L. Bulinh: prychny yavyshcha ta yoho profilaktyka v shkoli [Bullying: causes of the phenomenon and its prevention at school]. <https://osvita.ua/school/method/83083/>. (24.08.2025). (in Ukrainian).
- Isakova, T. O. (2016). Mova vorozhnechi yak problema ukrainskoho informatsiinoho prostoru [Hate speech as the problem of Ukrainian information space]. *Strategic Priorities. Politics Series*, № 4, s. 90-97. <http://ippi.org.ua/sites/default/files/isakova.pdf>. (20.08.2025). (in Ukrainian).
- Kyrychenko, R. V. (2017). Doslidzhennia problemy ahresyvnoi povedinky suchasnoi molodi [Research into the problem of aggressive behavior among modern youth]. *Virtus*, № 15, July, pp. 51-54. (in Ukrainian).
- Kukhar, N. I. (2023). Verbalni vyjavy ahresii v sotsialnykh merezhakh (na materialy anketuvannia zdobuvachiv vyshchoi osvity pedahohichnykh spetsialnostei) [Verbal manifestations of aggression in social networks (based on the questionnaire materials of higher education applicants of teaching specialties)]. *Scientific Notes of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University. Series: Philology (Linguistics)*, vyp. 36, s. 99-106. <https://doi.org/10.31652/2521-1307-2022-36-99-106> (in Ukrainian).
- Kukhar, N. (2025). Problema verbalnoi ahresii v suchasnomu movoznavchomu dyskursi [The problem of verbal aggression in modern linguistic discourse]. *Scientific Notes of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University. Series: Philology (Linguistics)*, vyp. 39, s. 87-96. <https://doi.org/10.31652/2521-1307-2024-39-08> (in Ukrainian).
- Kukhar, N. & Handziuk, V. (2023). Verbalni vyjavy ahresii v sotsialnykh merezhakh (na materialy anketuvannia zdobuvachiv spetsialnosti «Zhurnalistyka») [Verbal manifestations of aggression in social networks (based on the questionnaire materials of higher education students majoring in "Journalism")]. *Scientific Notes of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University. Series: Philology (Linguistics)*, vyp. 37, s.111-120. <https://doi.org/10.31652/2521-1307-2023-37-111-119> (in Ukrainian).

- Moiseieva, O. Ye. (2015). Sotsialno-psykholohichni chynnyky ahresii pidlitkiv [Socio-psychological factors of adolescent aggression]. *Current problems of psychology*, №5, s. 309-317. (in Ukrainian).
- Rozova, T. V. & Panchuk, L. V. (2025). Verbalna ahresiia u konteksti kohnityvno-komunikatyvnoho ta semiotychnoho analizu [Verbal aggression in the context of cognitive-communicative and semiotic analysis]. *Bulletin of the Humanities*, (11). <https://doi.org/10.5281/zenodo.17232183> (in Ukrainian).
- Slipetska, V. D. (2012). Nehativ u komunikatsii, chy manipuliatyvni stratehii i taktyky konfliktnoho spilkuвання: doslidnytski postulaty i perspektyvy [Negativity in communication, or manipulative strategies and tactics of conflict communication: research postulates and perspectives]. *Bulletin of Ivan Franko Zhytomyr State University*, vyp. 62, s. 163-166. (in Ukrainian).
- Taranenko, K. V. (2019). Zasoby vyrazhennia prykhovanoi ahresii v komunikatsii [The means of expresion of implicit aggression in communication]. *Transcarpathian Philological Studies*, vyp. 7(1), s. 35-38. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=trphst_2018_7%281%29__9 (21.07.2025) (in Ukrainian).
- Khraban, T.E. & Samoilenko, K.O. (2017). Verbalna ahresiia yak navmysna destruktyvna povedinka v sotsialnykh merezhakh [Verbal aggression as intentional destructive behavior on social networks]. *Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Philology Series*, vyp. 29(2), s. 133-136. (in Ukrainian).
- Chekshturina, V. M. (2021). Sotsiokomunikatsiinyi analiz fenomena movy vorozhnechi v internet-seredovyschi [Socio-communicative analysis of the phenomenon of hate speech in the internet environment]. *Academic Notes of V. I. Vernadsky TNU. Series: Philology. Journalism*, tom 32 (71), № 4, s. 284-290. <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.4-3/47> (in Ukrainian).
- Chorna, L. V. & Tanasiichuk, I. M. (2025). Verbalna ahresiia: filosofskyi analiz [Verbal aggression: philosophical analysis]. *Bulletin of the Humanities*, (9). <https://doi.org/10.5281/zenodo.16750237> (in Ukrainian).
- Chorna, L.V. & Tanasiichuk, I.M. (2023). Osoblyvosti proiavu ahresii v sotsialnykh merezhakh: filosofskyi analiz [Features of the aggression manifestation in social networks: a philosophical analysis]. *Cultural Almanac*, № 4, s. 176-185. <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2023.4.24> (in Ukrainian).
- Shvelidze, L. D. (2021). *Movni zasoby realizatsii komunikatyvnykh stratehii u dyskursi sotsialnykh merezh (na materialy ukrainskoi ta anhliiskoi mov)* [Linguistic means of implementing communicative strategies in the discourse of social networks (based on Ukrainian and English materials)]: avtoref. Dys. ... kand. filol. n. Vinnytsia, 22 s. (in Ukrainian).

Автор

Ніна Кухар, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови
e-mail: gulevich.nina68@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-9293-6804>

Author

Nina Kukhar, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of the Department of the Ukrainian Language
e-mail: gulevich.nina68@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-9293-6804>

Конфлікт інтересів

Автор засвідчує про відсутність конфлікту інтересів

Conflict of Interests

The author declares that she has no conflict of interest

УДК 811.161.2'373.21:32:316.77
DOI 10.31652/2521-1307-2025-41-08

Онімний концепт *Валерій Залужний* в українському суспільному медіадискурсі

Ольга Павлушенко* <https://orcid.org/0000-0002-0224-0900>

Аліна Гуменюк <https://orcid.org/0009-0008-1619-2808>

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна

*Автор-кореспондент, e-mail: olha.pavlushenko@vspu.edu.ua

Надійшла до редакції: 15.08.2025 • Схвалено до друку: 08.10.2025

Анотація

У статті з'ясовано специфіку онімних концептів і дослідницькі перспективи їх вивчення, зроблено огляд важливих праць у галузі когнітивної ономастики. Викладені результати дослідження онімного концепту *Валерій Залужний*, джерельною базою для якого слугували новинні та інформаційні медіатексти, опубліковані в популярних українських інтернет-виданнях. Визначено смислові компоненти змістового наповнення досліджуваного концепту в українському медійному дискурсі, а їхні вербальні експлікатори структуровано за чотирма зонами: ядровою, ближньою приядровою, віддаленою приядровою, периферійною. Аргументовано висновок, що в українському суспільному дискурсі відбувається процес концептуалізації оніма *Валерій Залужний* і включення його в ментальний лексикон українців як символу національно-визвольної боротьби.

Ключові слова: суспільний медіадискурс, онімний концепт, Валерій Залужний, смисловий компонент, концептуальний зміст

UDC 811.161.2'373.21:32:316.77
DOI 10.31652/2521-1307-2025-41-08

The Anonymous Concept of *Valeriy Zaluzhny* in Ukrainian Public Media Discourse

Olha Pavlushenko* <https://orcid.org/0000-0002-0224-0900>

Alina Humeniuk <https://orcid.org/0009-0008-1619-2808>

Mykhailo Kotsiubynskyi Vinnytsia State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine

*Correspondenting author, e-mail: olha.pavlushenko@vspu.edu.ua

Received: 15.08.2025 • Accepted: 08.10.2025

Abstract

The article clarifies the specifics of onymic concepts and research prospects for their study, reviews important works in the field of cognitive onomastics. The **purpose** of this investigation is to investigate the conceptual content of the anthroponym Valeriy Zaluzhny in Ukrainian public media discourse. Based on empirical material, the source of which was news and information texts published in popular online publications, a holistic conceptual image of General V. Zaluzhny was reconstructed, through which the media transmit him to the collective consciousness of Ukrainians. The following **methods** were used to implement the study: discursive analysis, denotative-qualitative typology, descriptive, modeling, and induction. The semantic components of the content of the studied concept in Ukrainian media discourse were determined, and their verbal explicators were structured into four zones: core, near-core, distant-core, and peripheral. The **conclusion** is argued that in the Ukrainian public discourse there is a process of conceptualization of the onym Valeriy Zaluzhny and its inclusion in the mental lexicon of Ukrainians as a symbol of the “iron general” and, more broadly, of a new generation of Ukrainian officers, which is being formed on the fronts of the Russian-Ukrainian war. We can speak of the entry of the proper name Valeriy Zaluzhny into the system of symbols of the national liberation struggles of Ukrainians. The prospect of further research in verifying the obtained results of the analysis of the content of the concept Valeriy Zaluzhny in the media discourse with the data of the associative experiment is outlined.

Keywords: public media discourse, anonymous concept, Valeriy Zaluzhny, semantic component, conceptual content

Постановка проблеми. На тлі значних дослідницьких надбань у площині вітчизняної когнітивної лінгвістики (О. Воробйова, Л. Белехова, С. Жаботинська, В. Жайворонок, В. Іващенко, І. Шевченко, О. Селіванова, А. Левицький, Г. Межжеріна) на початку XXI ст. почала формуватися її нова гілка – когнітивна ономастика. Основоположницею цього напрямку в українському мовознавстві справедливо можна назвати О. Карпенку. Дослідниця вперше зосередила увагу на тому секторі ментального лексикону, який становлять власні назви, і переконливо довела на численному емпіричному матеріалі, що власні імена концептуалізуються як у свідомості індивіда, так і в колективній ментальності. Однак про активне розгортання досліджень у царині когнітивної ономастики в Україні ще, очевидно, говорити зарано.

Специфіка онімного концепту полягає в тому, що він більшою своєю частиною перебуває у свідомості (колективній чи індивідуальній) носіїв мови, а його вербалізація у мовленні у формі слів, словосполучень, речень об'єктивує далеко не всі елементи змісту, окремі з них тривалий час можуть перебувати у двомовному ментальному просторі, зазнаючи більших чи менших трансформацій. Крім того, закодований адресантом у мовних знаках зміст онімного концепту переважна більшість адресатів декодує по-своєму, і досягти тотожності надто складно. Аналіз актів мовлення (усних та письмових текстів, художніх, публіцистичних, наукових) не може дати вичерпної інформації про змістове наповнення онімного концепту в світоуявленні певної групи чи суспільства загалом. Значно доповнює емпіричний матеріал асоціативний експеримент, який дозволяє дослідникові точніше окреслити елементи змісту концепту в колективній чи/та індивідуальній ментальності.

Очевидною є перспективність досліджень тих онімних концептів, що позначені історико-культурною чи/та суспільно-політичною

значущістю для українців. Поза всяким сумнівом, має наукові, історичні, загальнокультурні перспективи реалізація дослідницького зацікавлення, спрямованого на виявлення концептуальних змістів, титульними назвами яких виступають антропоніми відомих українців, чий унесок у становлення української нації й української державности отримав суспільне визнання, або топоніми, що є маркерами значущих подій на історичній мапі України. Уважаємо, що при вивченні ономастичних одиниць літературного чи реального світу лінгвісти не повинні обмежуватися аналізом їхніх словотвірних, етимологічних та стилістичних характеристик, а звертатися до їхньої смислотвірної та образотвірної функції на когнітивному рівні, оскільки низка власних назв включені в систему національної символіки, що зумовлено історичною значущістю їхніх референтів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Першу спробу в українській лінгвістиці поєднати поняття «власна назва» і «когнітивний підхід» зробила С. Співак у дисертації «Власна назва в композиційно-смисловій структурі віршованих текстів американської поезії XX століття: комунікативно-когнітивний підхід» (2003). Однак авторка праці застосувала цей підхід не безпосередньо до аналізу онімних одиниць, а до композиційно-смислових структур, компонентами яких вони є.

Засадничою для формування когнітивної ономастики у вітчизняній науці про мову стала монографія О. Карпенки «Проблематика когнітивної ономастики» і дисертація авторки на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук «Когнітивна ономастика як напрям пізнання власних назв», у яких дослідниця визначила форми концептуалізації власних імен, проаналізувала роль онімних одиниць в організації й координації концептуальної картини світу, вивчила асоціативний характер змістового наповнення

онімних концептів, дібрала й перевірила дієвість методів, що виявилися результативними для концептуального аналізу власних назв (Карпенко, 2006 а; 2006 б).

Інноваційний аспект у концепцію когнітивної ономастики додала Н.Федотова (Федотова, 2008), запропонувавши для вивчення неофіційних антропонімів теорію «стислого тексту», в основу якої науковиця поклала психомовні фактори формування образної семантики прізвища. Ця праця оприявнює перше в українській ономастиці системне дослідження оніма як носія тексту, його інтерпретації в аспектах дискурсології, виконане на основі гносеологічних, психолінгвістичних та соціолінгвістичних спостережень. Застосування теорії тексту до пояснення природи окремих власних імен викликало у фаховому середовищі неоднозначні оцінки.

Праці в руслі когнітивної лінгвістики засвідчують прагнення сучасної науки про мову досліджувати «сутність, механізм, процес здобуття людиною знань про довкілля за допомогою мови, їх оформлення й збереження в свідомості і мові, тобто шлях пізнання навколишнього середовища» (Горпинич, 2007, с. 83). До появи розвідок у площині когнітивної ономастики лінгвокогнітивні дослідження зосереджували увагу на концептуалізації апелятивів. Очевидно, пояснення цьому треба шукати в поняттєвій природі загальних назв і відсутності поняттєвого змісту (у традиційному його розумінні) в одиниць пропріальної лексики. Проте застосування окремих ідей когнітивної лінгвістики до аналізу власних імен знаходимо вже в працях Ю. Карпенка, М. Худаша, П. Чучки в другій половині ХХ ст. На початку ХХІ ст. ці ідеї знайшли обґрунтування у дослідженнях О. Карпенко, у яких авторка переконливо доводить, що «роль онімів у залученні інформації, як мовної, так і енциклопедичної, для її переробки та включення в ментальний лексикон і так само

для її обробки та виведення з ментального лексикону для спілкування, є дуже вагомим» (Карпенко, 2006 б, с. 61).

Мета нашої розвідки – дослідити концептуальний зміст антропоніма *Валерій Залужний* в українському суспільному медіадискурсі.

На **емпіричному матеріалі**, джерелом якого слугували новинні та інформаційні тексти, опубліковані у популярних інтернет-виданнях «Радіо Свобода», «Укрінформ», «24 канал», «Главком», «Українська правда», «Армія. Inform», «ТСН, «5 канал», NV, «Детектор медіа», «Уніан», «Главред», «Деро.ua», «Львівський портал», «ІнфоВійська», «Zaxid.net», ми зробили спробу реконструювати цілісний концептуальний образ генерала В. Залужного, яким його транслують медіа в колективну свідомість українців, оскільки найважливішою формою відображення певного фрагмента дійсності є образ як «базовий шар концепту», оперування образами становлять основу мислення (Снитко, 2002, с. 216–217).

Для реалізації дослідження використано **методи**: дискурсивного аналізу, денотативно-квалітативної типології, описовий, моделювання, а також індукції.

Виклад основного матеріалу дослідження. У процесі концептуалізації оніма ключова роль належить об'єктивній інформації про референт, яка формує його предметно-енциклопедичну характеристику й сприяє подальшій категоризації в суспільному й індивідуальному ментальному просторі. Основу концептуалізації антропоніма *Валерій Залужний* створюють вербальні формули об'єктивації статусу особи – носія антропоніма в різні періоди її життя: *Головнокомандувач Валерій Залужний* (24 канал, 28 грудня 2022); *генерал-майор Валерій Залужний, командувач Оперативного командування «Північ», начальник Об'єднаного оперативного штабу ЗСУ, перший заступник командувача Об'єднаних сил, перший заступник командувача військ оперативного командування*

«Захід» Сухопутних військ ЗСУ (2017 рік), командир 51-ї окремої механізованої бригади у 2009–2012 роках та 24-ї окремої механізованої бригади у 2007–2009 роках (Укрінформ, 27 липня 2021); Президент України погодив кандидатуру Валерія Залужного на посаду Надзвичайного і Повноважного Посла України в Сполученому Королівстві Великої Британії та Північній Ірландії (ТСН, 8 березня 2024). Предметно-енциклопедична характеристика онімного концепту не має будь-яких конотацій і уявляється як його поняттєве ядро.

Ближню приядрову зону концепту Валерій Залужний наповнюють словосполучки з прикметниками, що мають виразну оцінну семантику й формують в суспільному медіадискурсі характеристику іменованої особи. У цій зоні помітно виокремлюються два смислові слоти: Валерій Залужний – фаховий військовий і Валерій Залужний – людина.

Новинні та інформаційні тексти про Валерія Залужного як військового акцептують такі концептуальні ознаки, як бойовий досвід генерала, високий авторитет у військовому середовищі, стійкість характеру: *Залужний є бойовим генералом, він на Донбасі з 2014-го* (Радіо Свобода від 27 липня 2021); *Залужний є одним з найуспішніших військових лідерів у сучасній історії України* (ТСН, 6 серпня 2023); *Його називають хорошим військовим, правильним офіцером..* (Деро.ua, 27 липня 2021); *... в Збройних силах має просто нереальний авторитет* (5 канал, 12 серпня 2022).

Найбільшою смислотвірною місткістю вирізняється метафорична словосполучка «залізний генерал» (Уніан, 8 липня 2023; POLITICO, 8 квітня 2022). У лексикографічно опрацьованому семантичному обсязі прикметника *залізний* у сучасній українській мові зафіксоване переносне значення ‘який відзначається непохитністю, твердістю, незламний, який не знає вагань, сумнівів’ (ВТССУМ, 2004, с. 308), тому означення *залізний* має виразне оцінне значення.

Медійні тексти доповнюють зміст концепту Валерій Залужний смислами, що пов’язані з особистісними якостями референта як людини: патріотизм, чесність, відкритість, сила волі, інтелектуальність, організованість: *Харизматичний, потужний чоловіча зі сталевим характером. Попри суворий досвід і високі посади він залишається привітним, відкритим, добродушним ...* (Simya.com.ua, 19 травня 2022); *Його називають ... патріотом і чесною людиною* (Деро.ua, 27 липня 2021); *...Залужний не є емоційною людиною ...* (24 канал, 28 грудня 2022); *Валерій Залужний був сфокусований і зібраний завжди ...* (NV.ua, 10 квітня 2023); *Він – людина високого інтелекту* (Детектор медіа, 23 червня 2023); *...називають одним із найвідкритіших генералів* (Радіо Свобода, 27 липня 2021).

Увиразнює концептуальний образ генерала симбіоз якостей воїна й романтика: *Головнокомандувач ЗСУ Валерій Залужний зворушив українців – крім залізної волі, він без збентеження продемонстрував тонку, романтичну сторону своєї натури* (Главред, 24 липня 2023).

До віддаленої приядрової зони ми відносимо предикатно-об’єктні конструкції, які опосередковано характеризують референта онімного концепту через його дії та вчинки. Ця зона симетрично повторює поділ на слоти ближньої приядрової зони: Валерій Залужний – фаховий військовий і Валерій Залужний – людина.

Дієслова на позначення дій та вчинків Валерія Залужного як військового набувають контекстуально зумовлених значень:

а) рішучість: *Вступивши на посаду головнокомандувача ЗСУ, перше, що він зробив, – це заборонив високопоставленим чиновникам піаритись у зоні ООС, зокрема спікеру ВР Дмитрові Разумкову* (DSNews, 12 серпня 2021);

б) соціальна активність: *Головнокомандувач ЗСУ генерал Валерій Залужний закликав жителів окупованих районів України*

долучатися до руху опору (Українська правда, 7 березня 2022); Головнокомандувач Збройних сил України Валерій Залужний **звернувся до політиків ... закликав їх утриматись від безвідповідальних заяв ...** (Львівський портал, 20 березня 2022);

в) висока фахова компетентність: Керівник ЗСУ успішно **спілкується із західними партнерами**, береже солдат та **використовує сучасні методи війни проти прорадянських армій країни-агресора** (Факти, 8 липня 2022); Головнокомандувач ЗСУ Валерій Залужний **готується захищати дисертацію в Одеській юридичній академії** (LB.ua, 6 листопада 2023);

г) повага до воїнів-побратимів: Залужний **подякував військкорам і пресофіцерам за службу і правду...** (Пряма мова Львова, 20 лютого 2023); Головнокомандувач ЗСУ Валерій Залужний **... проводив в останню путь Героя України Да Вінчі** Прихиливши коліна на знак пошани до загиблого, він довго стояв посеред площі, перед домовиною (Главком, 10 березня 2023).

Семантиці дієслів на позначення дій та вчинків Валерія Залужного як людини властиві конотації:

- щирої душевності: Залужний **особисто одружив офіцера** Кличко був свідком (ІнфоВійська, 11 вересня 2022); **Учора мого сина обійняв** Валерій Залужний. Обійняв так, як, мабуть, обійняв би батько (Вечірній Київ, 18 грудня 2022); Головнокомандувач ЗСУ Валерій Залужний під час повномасштабної війни **не зміг стримати сльози** лише одного разу, коли повідомляв матері про загибель сина, який літав до Маріуполя на гелікоптері (Chas News, 25 лютого 2023);

- щедрості: У січні генерал **пожертвував всю отриману суму на Збройні сили України**. Це підтверджує пресслужба ЗСУ (Українська правда, 24 січня 2023);

- чесності, відкритості: Валерій Залужний жодним словом чи вчинком **поки не натякав на політичні амбіції** (Zaxid.net, 6 лютого 2024);

- простоти: У Валерії Залужному важко **впізнати генерала**. Коли він не у військовій формі, він **вважає за краще футболки і шорти**, відповідні його легкому почуттю гумору (20 хвилин Україна, 27 вересня 2022).

На периферію структурної моделі досліджуваного концепту ми схильні виносити текстові фрагменти, у яких концептуальний образ Валерія Залужного подано крізь призму бачення окремих людей чи груп: *На честь «залізного генерала» в Україні названі дві вулиці* (Уніан, 8 липня 2023); *Головнокомандувачу Збройних сил України Валерію Залужному присвоїли звання «Почесний громадянин міста Яворова»* (Суспільне Львів, 9 липня 2023); *...саме з прізвищем Залужного багато хто асоціює відсіч, надану російському агресору в буремні перші дні війни, і подальші перемоги та ляпasi окупантам, які так підіймали моральний дух українцям* (Главком, 9 листопада 2023); *Генерал Валерій Залужний має солідну підтримку з боку союзників, передовсім Заходу* (Главком, 11 січня 2023); *«... в широких масах він взагалі мав славу народного героя, про якого складали пісні* (Главком, 8 лютого 2024).

Під впливом медіадискурсу власне ім'я генерала Валерія Залужного входить у ментальний лексикон українців як маркер певного змісту, його заголовок. У пам'яті читачів відкладається не тільки сам онім, а й враження, емоції, почуття, пов'язані з його референтом. У такий спосіб власна назва Валерій Залужний концептуалізується, стає смислотвірною й образотвірною одиницею мисленнєвого коду людей, а сама титульна назва онімного концепту трансформується в символ, і цей процес фіксують засоби масової інформації: **Символізм у сприйнятті Залужного повсюдний**. Численні розіграші за донат будь-чого з його автографом чи фото – запорука численних пожертв (Zaxid.net, 6 лютого 2024); *Його називають генералом 21 століття, «отаманом», «батьком», «залізним» та*

символом української нації (ТСН, 6 серпня 2023).

Висновки дослідження та перспективи подальших наукових розвідок. Аналіз новинних та інформаційних медіатекстів дозволяє нам висновувати, що в українському суспільному дискурсі відбувається процес концептуалізації оніма *Валерій Залужний* і залучення його в ментальний лексикон українців як символу «залізного генерала» і ширше – нового покоління українських офіцерів, яке формується на фронтах російсько-української війни. Можна

говорити про входження власного імені *Валерій Залужний* у систему символів національно-визвольних змагань українців поряд з іменами таких достойників, як Богдан Хмельницький, Симон Петлюра, Степан Бандера, Роман Шухевич.

Перспективу подальших досліджень убачаємо у верифікації одержаних нами результатів аналізу змістового наповнення концепту *Валерій Залужний* у медіадискурсі з даними асоціативного експерименту.

Література

- ВТССУМ (2004) – Бусел В.Т. (уклад.) Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ, 1440 с.
- Горпинич, В. (2007). Карпенко О. Ю. Проблематика когнітивної ономастики [рецензія]. *Мовознавство*, № 1, с. 83–84.
- Карпенко, О. Ю. (2006 а). *Проблематика когнітивної ономастики*. Одеса, 328 с.
- Карпенко, О. Ю. (2006 б). *Когнітивна ономастика як напрямок пізнання власних назв* : дис. ... док. філол. наук, Одеса, 416 с.
- Снитко, О. С. (2002). Образ як глибинна структура мовних одиниць. *Мовні і концептуальні картини світу* : зб. наук. праць. Київ, № 6, кн. 2, с. 216–220.
- Співак, С. М. (2003). *Власна назва в комунікаційно-смісловій структурі віршованих текстів американської поезії XX століття: комунікативно-когнітивний підхід* : дис. ... канд. філол. наук, Київ, 197 с.
- Федотова, Н. М. (2008). *Сучасні прізвиська Луганщини: когнітивна прагматика творення тексту оніма* : автореф. ... канд. філол. наук. Харків, 20 с.

Джерела

- Главком <https://glavcom.ua/publications/pristebnutisja-ne-zavadit-shcho-pislja-zaluzhnoho-985033.html>
- Депо.ua <https://www.depo.ua/ukr/war/viyskoviy-z-avtoritarnimi-poglyadami-khto-takiy-valeriy-zaluzhniy-yakiy-stav-novim-golovnokomanduvachem-zsu-202107271350226>
- Детектор медіа <https://detector.media/infospace/article/212892/2023-06-23-zaluzhnyy-stavyt-layky-v-sotsmerezkhakh-i-nagaduie-vazu-z-kaminnyam-lyudmyla-dolgonovska-rozpovidaie-yak-u-nayvazhchyy-chas-pratsyuvala-radnytseyu-golovkoma-ta-yaku-knyzhku-pro-nogo-pyshe/>
- Zaxid.net https://zaxid.net/statti_tag50974/
- LB.ua https://lb.ua/society/2023/11/06/583061_zaluzhniy_zahishchatime_disertatsiyu.html
- Радіо NV.ua <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/24-lyutogo-2022-roku-yak-pochalosya-vtorgnennya-i-debulo-kerivnictvo-ukrajini-rozsliduvannya-50316785.html>
- Радіо Свобода <https://www.radiosvoboda.org/a/valeriy-zaluzhnyi-komanduvach-zsu/31379957.html>
- Simya.com.ua <https://simya.com.ua/krasen-valerij-zaluzhnyj-desyat-faktiv-pro-general-a-yaki-dyvuyut/>
- ТСН <https://tsn.ua/ukrayina/zuluzhnomu-prisvoyili-zvannya-geroya-ukrayini-2510428.html>